

RAFINOVANÝ ZABIJÁK SI CHCE HRÁT

KŘÍŽ

KEN

BRUEN

KŘÍŽ

KEN BRUEN

KŘÍŽ

Přeložil Tomáš Jeník

Vydáno nakladatelství BB/ats s.r.o. v roce 2014

Bořivojova 75, Praha 3

Copyright © 2007 by Ken Bruen

All rights reserved.

Z anglického originálu *Cross*

(First published by Bantam Press, Great Britain, 2007)

přeložil © 2012 Tomáš Jeník

Redakce textu: Robert Kubánek

Jazyková korektura: Jan Řehoř

Grafická úprava obálky © 2012 Bohumil Fencel

První elektronické vydání v českém jazyce

ISBN 978-80-7461-712-6

Pro Davida Zeltersmana... nefašovaného noiristu,
Jima Wintera... spisovatele temné krásy
a Gerryho Hanberryho... básníka západního světa

Kříž: starověký mučicí nástroj

Kříž: strádání, velká svízeť

Kříž: část zad, která dříve bolela od ohýbání na poli a dnes od sezení u počítače

*„Když si připustíte jeho pravý význam,
symbolizuje kříž především utrpení.“*

Irské rčení

Chvíli jim trvalo, než toho kluka ukřižovali. Ne snad že by se nějak vzpouzel. Spíš jim pomáhal. Ne, největší problém byl dostat hřebíky do dlaní – pořád se trefovali do kosti.

Kluk mezitím něco mumlal.

Ten mladší povídá: „Kňourá po svojí mámě.“

Děvče se naklonilo blíž a překvapeně řeklo: „On se modlí.“

Co čekala – že bude zpívat?

Otec zvedl kladivo a prohlásil: „Brzy bude svítat.“

Brzy nato se skutečně do malého vršku zavrtaly první sluneční paprsky a zalily světlem postavu na kříži. Skoro jako by ji objímaly.

„Jak to, že nejsi mrtvej?“

Co se dá na tohle říct? Chtěl jsem odseknout: „Dělal jsem, co jsem moh, fakticky, chtěl jsem umřít. Neměl jsem v plánu přežít, přísahám.“

Malachy byl můj dávněj úhlavní nepřítel, moje Nemesis, a v duchu tradice starověkejch irskejch soků jsem mu jednou zachránil krk.

V životě jsem nepoznal silnějšiho kuřáka a Bůh ví, že jsem jich poznal hodně. Zrovna si zapálil novou cigaretu od vajgla tý starý a zavrčel: „Střelili špatnýho sráče.“

Moc pěkněj jazyk na kněze, co? Ale Malachy se nikdy neřídil žádným kněžským kodexem, co znám. Mluvil o Codym, mladým klukovi,

kterýho jsem bral skoro jako syna a kterej to schytral místo mě. Ještě se neprobral z kómatu a jeho šance na přežití se pohybovala mezi velmi malou a mizivou.

To střelení vůbec nepomohlo mý pajdavý noze – před časem mi ji přerazil jeden chlápek pálkou na hurling. A tak jsem pajdal podél kanálu, sledoval kachny, ale neužíval si to zdaleka tolik jako kdysi. Krásy přírody už mě netěšily. Vtom jsem zaslech svoje jméno a uviděl otce Malachyho, moje celoživotní prokletí. Myslíte, že byl vděčněj, když jsem mu píchnul? Ani hovno. Ten chlap byl největší závislák, co znám, ať už je řeč o nikotinu, dortech, čaji nebo obyčejný agresivitě. A závisláci jsou moje silná stránka. Tohle jsem vždycky chtěl říct: *moje parketa*; má to trochu intelektuální šmrnc a zároveň to není moc nabubřelý. Ale ve skutečnosti byl mojí parketou chlast. Malachy vypadal podebraně, omšele a kněžsky. To znamená neupřímně.

Na uvítanou vypálil, jak to, že sakra ještě nejsem mrtvej, a zdálo se, že ho to fakt štve. Měl na sobě kněžský hadry: černý sako lesknoucí se častým nošením, odrbaný kalhoty a boty, který vypadaly, že maj za sebou deset let tvrdý služby. Na ramenou měl lehkěj poprašek lupů.

„Taky vás rád vidím,“ opáčil jsem. Vyztužil jsem tu zdvořilostní frázi lehce žulovým tónem a zabodnul do něj oči. Cvrnknul vajgl do vody a vyplašil kachny.

„Pořád stejnej milovník přírody, co?“ nadhodil jsem.

Znechuceně ohrnul ret a vyštěknul: „Sarkasmus? To na mě nezkoušej, chlapečku.“

Léto bylo skoro u konce. Ve vzduchu už byl cejtit první závan galwayský zimy. Zanedlouho bude brzo tma a – což jsem tehdy ještě netušil – na mě čekala temnota ještě o pár odstínů tmavší. Slyšet byly ale jen zvuky z nedaleký univerzity. Galway patří k těm městům, kde vánek nese zvuk jako tichounkou modlitbu, kterou jste nikdy nevyslovili – nehlasnou, ale všudypřítomnou.

Obrátil jsem pozornost k Malachymu. Zase jsme sklouzli do vyjetej kolejí vzájemnýho antagonismu.

Než jsem se zmoh na odpověď, povídá: „Víš, že jsem dal tomu klu-

kovi poslední pomazání? Pomazal jsem ho křížmem. Mysleli, že to nepřezíje.“

Asi jsem mu měl bejt vděčnej, ale místo toho jsem na něj vyjel: „Není to náhodou vaše práce pečovat o nemocný, utěšovat umírající a podobný věci?“

Důkladně si mě prohlídnul, jako kdybych ho napálil nebo co. Pak povídá: „Vypadáš jak oživlá mrtvola.“

Otočil jsem se k odchodu. „To člověku fakt bodne.“

Začal lovit další cigáro a jakoby nic se zeptal: „Našli toho střelce?“

Dobrá otázka. Ni Iomaire – anglicky Ridge, gardistka, kterejm se irsky říká banghardai – říkala, že jednoho z podezřelých vyloučili, stalkera, kterýmu jsem šlápnul do úsměvu. Ten den, co se střílelo, byl zrovna v Dublinu. Takže zbejvala jenom Kate Clareová, sestra chlápka podezřelého z vraždy kněze. Ridge jsem o ní neřek ani slovo. Bylo to složitější: cejtíl jsem odpovědnost za smrt jejího bráchy, a jestli na mě střílela, neměl jsem úplně jasno, co s tím chci dělat. Mohla taky zabít někoho dalšího. Umínil jsem si, že se s ní vypořádám, až se dám trochu dohromady.

„Ne, vyloučili hlavního podezřelého,“ oznámil jsem Malachymu.

S tím se nespokojil. „Takže člověk, který střílel tvýho přítele, je na svobodě?“

Neměl jsem chuť se o tom bavit a zvlášť ne s ním. „Vám nic neunikne.“

Najednou změnil téma. „Chodíš vůbec k matčinu hrobu?“

V irským slovníku najdete spoustu zločinů, všelijakejch činností, který by třeba v Anglii nikomu nestály ani za zmínku, ale u nás jsou skoro neodpustitelný.

Na absolutním vrcholu jejich výčtu jsou:

Mlčenlivost nebo tajnůstkářství. Člověk prostě musí žvanit, pokud možno neustále. A není důležité, jestli to, co říkáte, dává smysl.

Nekoupit rundu. Možná si myslíte, že si toho nikdo nevšimne, ale to se pletete.

Moc si o sobě myslet – mít větší ambice, než se sluší na vaše společenské postavení.

Zanedbávat hrob vlastní rodiny.

Najdou se i další, jako mít snobskej přízvuk, nemít rád hurling, sledovat BBC, ale ty jsou až druhá kategorie. Tam ještě máte šanci na nápravu, ale u zločinů první kategorie jste prostě v háji.

„Věřte nebo ne, ale když chodíte do nemocnice za postřeleným klukem, kterej má tělo samou díru, je docela těžký odběhnout si na hřbitov,“ zkusil jsem se hájit.

„Je to strašná ostuda,“ rozmetal můj chabej pokus.

O aktuální národní ostudu se postaraly velký nemocnice, který prodávaly orgány mrtvejch dětí bez souhlasů jejich rodičů. Ve srovnání s tím bledly dokonce i daňový machinace politiků. Vláda vyhlásila, že to bude někoho *stát hlavu* – v překladu: najdeme nějaký obětní beránky. Měl jsem Malachyho po krk a šel jsem pryč.

„Co si myslíš o ukřižování?“ zeptal se.

Nechápal jsem. Měla to bejt metafyzická otázka? Uchýlil jsem se ke standardní odpovědi: „Považuju ho za součást víry.“

Slabý, co?

Šli jsme, šli jsme a hádali se, až jsme zastavili před krámem v horní části kanálu. Pod přístřešek jsme si zalezli přesně ve chvíli, kdy začaly padat první dešťové kapky.

Z obchodu vyšel chlap, ukázal na ceduli Zákaz kouření a vyštěknul: „Neumíte číst?“

Malachy se k němu prudce otočil a zavrčel: „To se nemůžeš starat o svý? Jdi do prdele.“

Jak jsem říkal, nebyl to zrovna vzor zbožného muže.

Chlap se zarazil, načež našťavaně odkráčel.

Malachy mě zpražil pohledem a povídá: „Když před dvěma lety protestanti ukřižovali toho grázlíka, říkal jsem si, že je to forma exemplárního trestu, jakej tihle prevítí používaj, ale myslel jsem, že se to týká jenom severu.“

Zkusil jsem něco hlubokomyslného: „Nic se netýká jenom severu.“

Zatvářil se znechuceně, otočil se k odchodu a prohlásil: „Zase chlastáš. Jak mě mohlo napadnout, že se s tebou dá normálně bavit?“

Díval jsem se, jak odchází, drbe se na hlavě a vypouští do vzduchu oblaka lupů. Ve snu by mě nenapadlo, že bych měl mít někdy něco společného s tou hrůzou, o který mluvil. A to jsem se hodně seknul.

Chlast, jasně, *skoro* jsem zase chlastal. Když po vás někdo střílí, máte pak chuť si taky vystřelit mozek z hlavy. To je jasný. Dokonalá zá-
minka. Postupně jsem zase začal vyrážet na obchůzky do města. Jak to Bruce Springsteen zpíval o New Yorku: „My City in Ruins“? Vzadu v hlavě jsem měl semínko únikového plánu, sebrat se a vypadnout odsud, a tak jsem se rozhod, že si svoje město důkladně projdu. Ze-
vrubně.

Od kanálu jsem vyrazil ke kostelu svatého Josefa a dál do čtvrti, který dneska místní říkaj Malá Afrika. Skoro všechny krámy, byty a podniky tam patřej Nigerijcům, Ugand'anům, Zambezijcům a dalším přistěho-
valcům z toho obrovského kontinentu. Pro mě, bílého irského katolíka, to byla ohromná změna – na ulicích si hrály malé černý děti, z otevře-
nejch oken se neslo dunění bubínků a ženský byly krásný. Všude kolem jsem viděl pestrobarevný šály, šátky a šaty všech druhů. A ta přátel-
skost... Stačilo se usmát a oni odpověděli nefalšovanou vřelostí.

A to všechno navzdory odpornému graffiti na zdech:

VŠICHNI KROMĚ IRŮ AŤ TÁHNOU.

Irský náckové... ostuda kolosálních rozměrů.

Kousek přede mnou šel starší černoch a já mu povídám: „Jak se máte?“

Užasle se na mě podíval, celej se rozzářil a povídá: „Mám se výborně, človče. A co ty, brácho, jak se máš ty?“

Odpověděl jsem, že dobře, a krucinál, úplně mi to rozsvítilo den. Šel jsem dál a skoro se usmíval. Vyšel jsem na horním konci Dominic Street, zahrnul doleva a vydal se k Small Crane.

No není to úžasný pojmenování: Malej jeřáb? Takový inspirativní a člověk se prostě musí zeptat... Je taky nějaký velkej jeřáb?

Ne.

Pak vstoupíte do růžovýho trojúhelníku. Nekecám, fakt. V Galwayi. Homosexuální ghetto. Můj táta by se obrátil v hrobě.

Já z toho mám radost.

Jen ať se to ve městě hejbe, mixuje a míchá. Třeba se jednou přestane navzájem zabíjet kvůli stovkám let takzvaných náboženských sporů.

Ale to už byly i na můj vkus moc hlubokomyslné úvahy. „Trochu pozdě na to, abys u sebe objevil sociálněpolitický svědomí.“

Na rohu stojí lesbickéj bar a já bych strašně rád viděl, jak by se na něj tvářila moje bigotní matka. Nejspíš by pod ním škrtila sirkou, a pak za něj nechala sloužit mši.

Na Quay Street jsem přidal do kroku. Tohle je galwayská obdoba dublinskýho Temple Baru, menší ale o nic míň divoká bašta mejdanů, kam vyrážej na dámský jízdy hlavně hordy Angličanek a kde je zkratka pořádnej binec, ať už dovezenej nebo místní. Zahnul jsem u nóbl hotelu zvanýho Brennanův dvůr, kam choděj chlastat literáti.

Děsil jsem se návratu do svýho bytu. Vince Gill zpívá: „I Never Knew Lonely“. Když žijete sami a vaši blízký jeden po druhým umíraj, je máloco tak depresivní jako vstoupit do prázdnýho bytu, kde se vám akorát vysmívá ozvěna. Chtělo se mi zařvat: „Zlato, jsem doma!“

Pomalu jsem stoupal po schodech do svýho patra, žaludek staženej strachy, klíče v ruce. Měl jsem na nich přívěsek, dal mi ho Cody, figurka Sherlocka Holmesa. Zhluboka jsem se nadechnul a otočil klíčem v zámku. Cestou jsem se stavil v krámě a koupil si tekutou pojistku.

S flaškou Jamesona v ruce jsem vešel do bytu, našel skleničku, nalil si pořádnyho panáka a proneš přípitek: „Vítej doma, dutohlave.“

Ať to pozdějc stojí, co to stojí – a já mockrát zaplatil nejvyšší palbu –, těm prvním pár vteřinám, kdy chlast rozjasní člověku život, se nic... nic na světě nevyrovná. Zašrouboval jsem flašku. Zase na mě dolehla ta neodbytná chuť, zase jsem se snažil udržet v určitejch mezích rovno-

váhy. Kruci, tohle jsem zažil už aspoň tisíckrát, nikdy to nefungovalo, vždycky to skončilo katastrofou. V bytě vládlo ohlušující ticho.

Tuhle demenci jsem už provozoval delší dobu. Pokaždý jsem koupil chlást, nalil si, zbytek vylil do záchodu a přitom si jako pomatenou mantru mumlal: „Do hajzlu s tebou, s celým mým zasraným životem.“

Před tím střílením – zahajovací fráze jako řemen, hravě strčí do kapsy dokonce i oblíbenou *Kde jsem byl na dovolený* – jsem se pokoušel zavést nějaký změny, změnit, co se změnit ještě dalo. Zašel jsem dokonce tak daleko, že jsem nakoupil úplně jinou muziku než obvykle, věci, o kterých jsem roky čet, ale nikdy se nedostal k tomu si je poslechnout. Sáhnul jsem po céděčku Toma Russella a vůbec jsem si neuvědomil, jak pozoruhodně příhodnej název má jedna písnička na něm. Album se jmenovalo *Modern Art* a v jedné skladbě přezpíval Bukowskýho báseň „Crucifix In A Deathhand“.

Všimnul jsem si, že je hlasitost naplno, a napadlo mě, jestli nezačínám hluchnout. Vylil jsem whiskey do záchodu. Jakmile nutkání napít se trochu ustoupilo, rozhlídnul jsem se po svém domově. Našla by se tam jedna jediná věc, na který mi záleželo? U zdi stál špalír vyrovnanejších knih, na hřbetech tenká vrstva prachu. Prach se na nich usazoval pomalu, jako stíny na mém životě. A nezdálo se, že by se někdo chystal toho prachu zbavit.

„Lidé jsou tak hluboce šílení, že pokud nejste také šílení, mají vás za blázna.“

Blaise Pascal, *Myšlenky* 412

Dívka si tiše pobrukovala starou irskou melodii, jejíž jméno už si nepamatovala. Byla to oblíbená písnička její matky a někdy, když se dívka dost rychle otočila, měla pocit, že matku na kratičký okamžik zahlédla; ty modré oči zahleděné kamsi do dálky, drobnou postavu, štíhlou jako balerína. Mihotala se na okraji zorného pole v pološeru vyhasínajícího dne.

Nikdy o tom nikomu neřekla, ale držela se toho pocitu jako té nejměkčí, nejdrahocennější látky, jako kusu irského lněného plátna, kterého si matka tak cenila. Matka ho vyndávala jen při zvláštních příležitostech, láskyplně s ním zacházela, opatrně ho vracela na původní místo a vždy melodickým irským přízvukem říkala: „Tohle bude jednoho dne tvoje, alannah.“

Alannah – moje dítě – první irské slovo, které pro ni kdy mělo nějaký smysl.

Dívka přejížděla pohledem po místnosti – laciné tapety se nahoře odlupovaly, tenký pruh koberce stěží zakrýval podlahu a okna nutně potřebovala umýt. Matka by tohle nikdy nedopustila, ta okna by se leskla.

U dveří visel těžký, ručně vyřezávaný kříž, z Kristových rysů číselo utrpení, hřeby v rukou i nohou byly jasně viditelné. Představila si „toho druhého“ a chvíli si ten obraz vychutnávala. Vypálil se jí do paměti

stejně jako slib, který dala své matce, slib, který svým způsobem dodržela. Ale ještě ji čekala spousta práce.

Vtom se usmála. To bylo matčino oblíbené zaklínadlo: „Mám spoustou práce.“

Mohlo jí být šest, když její matka vyhlásila v domě generální úklid. „Odshora dolů.“

Šestileté dívce to z nějakého důvodu přišlo ohromně legrační, vyprskla smíchy a matka se k ní po chvíli přidala. Objímaly se a smály, jako kdyby vyhrály v loterii.

Když se do sytosti nasmály, podívala se jí matka přímo do očí a zeptala se: „Víš, jak tě miluju?“

A ona k matčině nesmírné radosti odpověděla: „Odshora dolů.“

Dívka ucítila, jak se jí do očí hrnou slzy, a tak prudce vstala a začala přecházet sem a tam po sešlapaném koberci. Myslela na to, co teď musí udělat. Byla přesvědčená, že to dokáže, – a navíc takovým stylem, že to bude křičet stejně jako ten tichý Kristus na ručně vyřezávaném kříži.

Zase si začala pobrukovat a podrobnosti plánu dostávaly jasnější obrysy.

„Mám z tebe srdce křížem.“

Irské rčení, které znamená:

Strašně jsi mě vyděsil.

Přímo v hale nákupního centra na Eyre Square je kavárna.

Samotné Eyre Square procházelo velkou rekonstrukcí a stejně jako všechno ostatní bylo dva roky ve skluzu. Cestou do obchodáku jsem se na chvíli zastavil na místě Brownovy brány, kterou stejně jako sochu Pedraiga O’Conaireho odvezli pryč. Slibovali, že je zrestaurojou a vrátěj na původní místa a ve městě byste našli možná tři lidi, který tomu věřili. Na Eyre Square kdysi stával pomník lorda Clanricardeho. Byl jak metafora celejch našich dějin, protože ho zaplatili nájemci na jeho půdě a – asi ani nemusím dodávat – ne dobrovolně. Táta mi vyprávěl, jak tu sochu při bujarejch oslavách v roce 1922 strhli a – což byla krásná ironie – rozmlátili na kusy, načež podstavec použili pro sochu O’Conaireho.

Když se podíváte na dolní konec náměstí, uvidíte hotel Great Southern, i když mi nikdy nebylo jasný, co je na něm tak velkého nebo skvělého. Byl drahej, to je fakt, ale konec konců, co nebylo? Podle nedávného průzkumu bylo lacinější žít v New Yorku. Za mého dětství střežily park na místě, kde jsem zrovna stál, dva kanony, a celej park lemovalo zábradlí. Obojí bylo dávno fuč.

Stejně jako jarmarky.

Jarmareční den v Galwayi znamenal jarmark na Eyre Square. Tyhle trhy obvykle začínaly kolem čtyř hodin ráno. Vyplatilo se přivstat si.

A lidi vstávali.

Trhovci nabízeli s různou mírou hrđlosti a prohnanosti dobytek, ovce, prasata a koně. Největší rito ale měly hospody, který vyrašily všude kolem, aby obsloužily davy lidí. A samozřejmě nemohla chybět ani banka – Bank of Ireland. Její současnou masivní budovu jsem měl za zády. Musela se tam usadit už tenkrát v těch lepších časech.

Na Eyre Square se vesele obchodovalo dál, akorát teď ty kšefty zahrnovaly fet, ženský, falešný pasy a pochopitelně chlast.

Povzdechnul jsem si nad tou nevýslovnou ztrátou, zahrnul k Fallerovu zlatnictví, přešel na druhou stranu ulice a vstoupil do obchodáku. Sjel jsem eskalátorem dolů a zašel do kavárny v suterénu.

Sedíte, svačíte a sledujete turisty. Letos je jich jak šafránu, může za to strach z lítání, teroristů a stoupajících cen. Všechny krámy měly za výlohama cedule SLEVA, což je neomylný znamení zoufalství a skomírající ekonomiky. Náš keltskej economickej tygr řval pěkně hlasitě skoro osm let, a že jsme se v jeho žlabu všichni pěkně rochnili. Špatná zpráva je, že jsme ho zapomněli krmit, takže parchant zdechnul.

Objednal jsem si latte a koláč, kterýho jsem se ani nedotknul, a *Irish Independent*. Naše vystoupení na olympiádě skončilo fiaskem, snad nejhorším všech dob. Naše největší a nejzářivější hvězda Sonia O'Sullivanová doběhla s odstupem poslední. Je fakt rozdíl mezi starou dobrou Amerikou a náma... Náš atlet doběhne jedenáctej a my jsme nadšený, protože udělal *osobní rekord*. Zato americkej plavec byl po čtvrtý zlatý v depresi, protože nedokázal vyrovnat rekord Marka Spitze. Na úplným začátku her zasáhnul irskej tým dopingovej skandál. Dopingovej hříšník se nechal slyšet, že chce po vypršení dvouletýho trestu spolupracovat s antidopingovejma výborama. A my mu zatleskali. Do prdele, blbnul jsem jenom já, nebo zešilela celá země? Náboženství plnilo přes veškerou svou upjatost a těžkopádnost po staletí úlohu protiváhy k zoufalství. Teď šla církev od ostudy k ostudě a lidi už od duchovních nečekali prakticky nic jinýho než další šťavnatou potravu pro bulvár. To nejspíš vysvětlovalo, proč teď ve městě nacházeli příznivce kdejakej novej kult. Dokonce i scientologové měli v Galwayi kancelář. Každým dnem jsme očekávali návštěvu Toma Cruise.